

КЛИФЪРД САЙМЪК

ПРОСТИЯТ СПОСОБ

Превод от английски: Лидия Цекова-Маринова, 1982

chitanka.info

Енотът Арчи, малкият беглец, се притисна към земята и се опита да хване една от мъничките, припкащи твари, които щъкаха из тревата. Руфус, роботът на Арчи, се опита да поговори с него, но енотът беше прекалено зает и не му отвърна.

Хомер направи нещо, което не беше правило преди него никое куче. Той прекоси реката и препусна към лагера на дивите роботи и беше уплашен, защото никъде не се казваше какво могат да му направят те, когато се обърнеха и го видеха. Но беше повече разтревожен, отколкото уплашен, затова продължи да препуска напред.

В недрата на уединения мравуняк мравките мечтаеха и планираха един свят, който не можеха да разберат. И настъпваха в този свят с надежда за успех и се стремяха към нещо, което никое Куче, робот или човек не можеха да разберат.

В Женева Джон Уебстър закръгли своето десето хилядолетие на задържано развитие и продължаваше да спи, без да помръдва. Навън, на булеварда блуждаещият ветрец шумолеше в листата на дърветата, но никой не чуваше и никой не виждаше.

Дженкинс крачеше по хълма и не поглеждаше нито наляво, нито надясно, защото имаше неща, които не желаеше да вижда. Имаше дърво на същото място, където в друг свят растеше друго дърво. Там беше и земята, запечатала се в мозъка му с милиардите стъпки през десетте хиляди години.

И ако някой се заслушаше внимателно, можеше да чуе ехтяния през вековете смях — сардонически смях на един човек на име Джо.

Арчи улови една от припкащите животинки и я стисна здраво в лапата си. Предпазливо повдигна лата, отвори я — тя беше там, мяташе се лудо и се опитваше да се измъкне.

— Арчи — каза Руфус, — ти не ме слушаш.

Припкащата твар се гмурна в козината на Арчи и бързо се устреми нагоре по предната му лапа.

— Може да е било бълха — промълви Арчи.

Той се изправи и почеса корема си.

— Нов вид бълха — каза той. — При все че се надявам да не е.

Обикновените са достатъчно зли.

— Ти не слушаш — настоя Руфус.

— Зает съм — отвърна Арчи. — Тревата е пълна с тези твари. Трябва да открия какви са.

— Напускам те, Арчи.

— Какво?

— Напускам те — повтори Руфус. — Отивам в Зданието.

— Ти си луд — избухна Арчи. — Не можеш да направиш такова нещо. Откакто се пълосна в мравуняка, си се побъркал.

— Позова ме Гласът — обясни Руфус. — Просто трябва да отида.

— Бил съм добър с теб — каза умолително Арчи. — Никога не те претоварвах с работа. Беше ми като приятел, а не робот. Винаги съм се отнасял към теб като към животно.

Руфус поклати упорито глава.

— Не можеш да ме накараш да остана — каза той. — Не мога да остана, независимо какво би направил. Гласът ме повика и трябва да отида.

— Не бих могъл да си взема друг робот — продължаваше да го убеждава Арчи. — Те изтеглиха номера ми и аз избягах. Аз съм дезертьор и ти знаеш това. Ти знаеш, че не мога да получа друг робот, след като надзирателите ме следят.

Руфус не реагира на думите му.

— Имам нужда от теб — каза му Арчи. — Трябва да останеш и да ми помагаш да измъквам храна. Не мога да се доближа до нито едно от хранилищата, тъй като пазачите ще ме пипнат и завлекат на Уебстър Хил. Трябва да ми помогнеш да си изкопая бърлога. Наближава зимата и аз ще имам нужда от бърлога. В нея няма да има отопление и светлина, но трябва да я имам. И ти трябва да...

Руфус се беше обърнал и вече слизаше по хълма към криволичещата край реката пътечка. Ето, излезе на пътечката, пое към тъмното петно на хоризонта.

Арчи седеше превит на вятъра, който рошеше козината му, с подвита около лапите му опашка. Какъв хлад навяваше вятърът, а само преди час го нямаше. Това не беше хлад от времето, а хлад от нещо друго.

Неговите ярки мънистени очички затърсиха по хълма, но от Руфус нямаше и следа.

Без храна, без бърлога, без робот. Преследван от пазачите. Хапан от бълхите.

И Зданието — тъмно петно на фона на далечните хълмове отвъд реката. Преди сто години (така е записано в книгите) Зданието не е било по-голямо от къщата на Уебстърови.

Но оттогава беше израснало... Строителство, на което не се вижда краят. В началото бе заемало един акър земя. После една квадратна миля. Сега цяла околия. И продължава да расте — пълзи на ширина и се издига на височина.

Тъмно петно над хълмовете... и неясна заплаха за суеверните горски обитатели, които го наблюдават. Дума, с която плашеха козлетата и накарваха кутретата и котетата внезапно да мълкнат.

Заштото Зданието въплъщаваше зло... както всичко непонятно... зло по-скоро долавяно и предполагаемо, отколкото дочуто, зримо или подушено. Долавяно особено в тъмнината на нощта, след като светлините бъдат загасени и вятерът стене пред входа на бърлогите, животните спят, а едно от тях не спи и слуша пулсирация, звъняща между световете друг Глас.

Арчи примижка на есенното слънце и крадешком се почеса по хълбока.

„Може би някой ден, каза си той, някой ще открие способ да се справи с бълхите. Нещо, с което да натриваш козината си, за да не те нападат. Или начин да общуваш с тях, да поговориш с тях и да ги вразумиш. Може пък да построят резерват, където да могат да живеят и да бъдат хранени, за да не беспокоят животните. Или нещо от този род.

А засега какво ти остава? Да се чешеш, да караш робота да ти ги лови, при все че той съмква повече козина, отколкото бълхи. Да се въргалиш в пяська или праха. Да отидеш да плуваш и да удавиш някои от тях... е, в същност не ги удавяш, просто ги измиваш от себе си, а ако някои се удавят, сами са си виновни.

Да накараш робота да ти ги махне... но сега вече няма робот.

Няма робот, който да лови бълхите.

Няма робот, който да помага в търсенето на храна.

Но, спомни си Арчи, нали имаше едно глогинково дърво в долината и сланата от миналата нощ навярно е засегната плодовете. При мисълта за глогинките той примлясна с устни. А отвъд хребета имаше поле със зърно. Ако си достатъчно бърз, ако изчакаш

благоприятен случай и се промъкнеш незабелязано, изобщо няма да е трудно да си вземеш някой кочан царевица. А в краен случай винаги ще има корени, диви жъльди и от онези чепки диво грозде ей там, на пясъчния бряг.“

— Нека си заминава Руфус — промърмори Арчи. — Нека Кучетата си запазят за себе си хранителните станции. Нека пазачите продължат да следят. Той ще си живее собствен живот. Ще яде плодове, ще изкопава корени и ще устройва набези на зърнените поля, както неговите далечни предци бяха яли плодове, изкопавали корени и извършвали набези по полята.

Ще живее, както бяха живели другите, преди да се появят Кучетата с техните идеи за Братството на животните. Както бяха живели зверовете, преди да могат да говорят с думи, преди да могат да четат печатните книги, които Кучетата им доставяли, преди да има роботи, които да им служат вместо ръце, преди да са съществували отоплението и светлината в бърлогите.

Да, и преди да се е появила лотарията, която определя дали ще стоиш на Земята, или ще се отправиш към друг свят.

Кучетата, спомни си Арчи, били доста убедителни, разсъдливи и деликатни по този въпрос. Някои, казали те, трябвало да заминат за други светове, или щяло да има прекалено много животни на Земята. Земята, казвали те, не била достатъчно голяма, за да побере всички. И лотарията, посочили те, е най-справедливият способ да се реши кои от тях ще заминат за другите светове.

И, в края на краищата, другите светове щели да бъдат почти като Земята. Защото те просто били пристройка към Земята. Просто други светове, които вървели по петите на Земята. Може би не точно така, но приблизително. Само с малки различия тук и там. Вероятно няма да има дърво там, където има на Земята. Вероятно ще има дъб там, където на Земята расте лешник. Вероятно ще има поток с прясна, студена вода там, където на Земята няма такъв поток.

Може би, беше му казал Хомер въодушевено... може би светът, за който ще бъде определен, ще се окаже по-хубав, отколкото Земята.

Арчи се сви на хълма и усети как топлите лъчи на есенното слънце проникват през острая хлад на есенния вятър. Той се замисли за глогинките. Трябва да са меки, отпуснати и някои от тях сигурно са паднали на земята. Ще изяде тези, които са на земята, после ще се качи

на дървото и ще откъсне още, ще слезе пак и ще довърши онези, които е съборил, като се е качвал на дървото. Ще ги изяде, ще ги вземе в лапите си и ще ги размаже по лицето си. Дори може да се отъркаля в тях.

С крайчеца на окото си той забеляза припкащите животинки да щъкат из тревата. Като мравки, помисли си той, само че съвсем не бяха мравки. Във всеки случай не като тези, които беше виждал досега.

Може би бълхи. Нов вид бълхи.

Лапата му се стрелна напред и сграбчи една. Енотът усети как тича по дланта му. Той отвори лапата си, видя я да снове там и отново стисна пръсти.

Вдигна лата до ухото си и се заслуша.

Уловената твар цъкаше!

Лагерът на дивите роботи съвсем не беше такъв, какъвто си го представяше Хомер. Нямаше никакви постройки. Само пускови рампи, три космически кораба и половин дузина роботи, които работеха върху един от тях.

При все че ако се замислиш, каза си Хомер, би могъл да съобразиш, че няма да има никакви сгради в лагер на роботи. Защото роботите не се нуждаят от подслон, а какво е домът, ако не подслон. Хомер беше уплашен, но положи всички усилия, за да не го покаже. Той изви опашка, вдигна главата си високо, а ушите — напред, и без да се поколебае нито за миг, препусна в лек тръс към малката групичка роботи. Когато ги достигна, той седна, провеси език и зачака някой от тях да го заговори.

Но тъй като никой от тях не го направи, той събра кураж и сам им заговори.

— Името ми е Хомер — каза той — и аз представлявам Кучетата. Ако имате старши робот, бих искал да говоря с него.

Роботите продължиха да работят, но на края един от тях се обърна, приближи се и приседна на земята до Хомер, така че главата му беше наравно с тази на кучето. Останалите продължаваха да работят, като че ли нищо не беше се случило.

— Аз съм робот на име Ендрю — произнесе роботът, като сядаше до Хомер, — ала аз не съм това, което вие наричате старши

робот, тъй като сред нас нямаме такива. Но аз мога да говоря с теб.

— Дойдох при вас заради Зданието — съобщи Хомер.

— Доколкото разбирам — обади се Ендрю, — ти говориш за постройката на североизток от нас. Тази, която можеш да видиш оттук, като се обърнеш.

— Точно за нея — потвърди Хомер. — Дойдох, за да попитам защо я строите.

— Но ние не я строим — възрази Ендрю.

— Видяхме, че там работят роботи.

— Да, има роботи, които работят там. Но ние не я строим.

— Помагате на някой друг?

Ендрю поклати глава.

— Някои от нас дочуват зов... зов да отидат и работят там. Останалите не се опитват да ги спрат, понеже ние всички сме свободни да се разпореждаме сами със себе си.

— Но кой я строи? — попита Хомер.

— Мравките — отвърна Ендрю.

Челюстта на Хомер увисна от удивление.

— Мравките? Имате пред вид насекомите? Малките животинки, които живеят в мравуняците?

— Именно — подчертава Ендрю.

Пръстите му пробягаха по пясъка и изобразиха разтревожена мравка.

— Но те не биха могли да построят такова нещо — възрази Хомер. — Те са глупави.

— Вече не — поправи го Ендрю.

Хомер стоеше напълно неподвижен, като замръзал на пясъка, усети как хладни тръпки на ужас пробягаха по тялото му.

— Вече не — повтори на себе си Ендрю. — Вече не са глупави. Разбираш ли, някога живял човек на име Джо...

— Човек? Какво е това? — попита Хомер.

Работът укоризнено цъкна с език.

— Хората бяха животни — обясни той. — Животни, които ходеха на два крака. Те много приличаха на нас, с тази разлика, че бяха от пълт, а ние сме от метал.

— Сигурно имаш пред вид уебстърите — каза Хомер. — Ние сме чували за такива твари, но ги наричаме уебстъри.

Работът бавно кимна.

— Да, може да се каже, че уебстърите са хора. Някога съществуваше род с това име. Живееха отвъд реката.

— Там се намира имението Уебстър — каза Хомер. — То е на Уебстър Хил.

— Именно — потвърди Ендрю.

— Ние се грижим за него — промълви Хомер. — То е светилище за нас, но не разбираме защо. Такъв е заветът, който са ни оставили: да се грижим за имението Уебстър.

— Уебстърите — продължи Ендрю — били тези, които са ви научили вас, Кучетата, да говорите.

Хомер се наежи.

— Никой не ни е учили да говорим. Ние сами сме се научили. Развивали сме се с години. И сме научили другите животни.

Работът Ендрю стоеше прегърбен на слънцето, кимаше с глава, като че ли на собствените си мисли.

— Десет хиляди години — промълви той. — Не, предполагам, че са близо дванадесет. Може би около единадесет.

Хомер чакаше и както чакаше, усети тежестта на годините, които притискаха хълмовете... годините на реката и слънцето, на пясъка, вятъра и небето.

И годините на Ендрю.

— Ти си стар — каза той. — Можеш ли да си спомниш онова далечно минало?

— Да — отвърна Ендрю. — Въпреки че съм един от последните роботи, създадени от Човека. Бях направен само няколко години, преди те да заминат за Юпитер.

Хомер седеше тихо, а в мозъка му се надигаше пълен смут.

Човек... нова дума...

Животно, което ходело на два крака.

Ендрю като че ли прочете мислите на Хомер и каза:

— Не трябваше да стоите настрани от нас. Трябваше да си сътрудничим. Някога ние си сътрудничехме. И вие, и ние щяхме да спечелим, ако бяхме продължили.

— Ние се страхувахме от вас — обясни Хомер. — Аз все още се страхувам от теб.

— Да — промълви Ендрю. — Да, предполагам, че се страхуваш. Предполагам, че Дженкинс се погрижи да се страхувате от нас, защото Дженкинс беше хитър. Той знаеше, че вие трябва да започнете от началото. Той знаеше, че не трябва да носите спомена за Човека като бреме около врата си.

Хомер седеше тихо.

— А ние — продължи роботът — не сме нищо друго освен спомена за Човека. Ние правим онова, което той е правил, при това по-научно, защото след като сме машини, трябва да бъдем научни. Работим по-търпеливо от Човека, тъй като имаме вечността, а той е имал само няколко кратки години.

Ендрю начерта две успоредни линии по пясъка и ги пресече с две други. Той нарисува „X“ в горния ляв ъгъл.

— Ти мислиш, че съм луд — каза той. — Мислиш, че говоря небивалици.

Хомер се размърда на пясъка.

— Не знам какво да мисля — отвърна той. — Всичките тези години...

Ендрю очерта „O“ с пръста си в средата на драканицата, която беше нарисувал на пясъка.

— Разбирам — каза той. — Всички тези години вие сте живели с една мечта. Идеята, че Кучетата са главните инициатори. Трудно е да признаеш фактите, трудно е да се примериш с тях. Може би ще бъде по-добре да забравиш какво съм ти казал. Понякога фактите са болезнени. Роботът трябва да оперира с тях, защото те са единственото нещо, с което той разполага. Ние не можем да мечтаем, нали разбираш? Фактите са всичко, което имаме.

— Ние отдавна прекрачихме отвъд фактите — съобщи Хомер. — Не че съвсем не ги използваме. Не, има моменти, когато ги използваме. Но ние работим по друг начин. С интуиция, коблинство и слушане.

— Вие не мислите механически — отбеляза Ендрю. — За вас две и две не винаги прави четири, но за нас трябва да бъде четири. Понякога се чудя дали традицията не ни заслепява. Чудя се дали две и две не могат да бъдат нещо повече или по-малко от четири.

Те седяха мълчаливо, наблюдаваха реката — поток от разтопено сребро, който се спуска надолу през цветно поле.

Ендрю начерта „Х“ в горния десен ъгъл на драсканицата, „О“ в централната горна част и „Х“ в централната долна част. После заглади с дланта си пясъка.

— Никога не печеля — каза той. — Прекалено силен противник съм за самия себе си.

— Ти ми разказваше за мравките — прекъсна го Хомер. — За това, че не са вече глупави.

— О, да — каза в отговор Ендрю. — Разказвах ти за един човек на име Джо...

Дженкинс прекоси хълма и не погледна нито наляво, нито надясно, тъй като имаше неща, които не желаеше да вижда, неща, които извикваха вълнуващи спомени. Имаше дърво, което растеше там, където в друг свят растеше друго дърво. Там беше земята, запечатала се в мозъка му с милиарди стъпки през десетте хиляди години.

В зимното небе мъждиво проблясващо следобедното слънце — проблясващо като свещ, разлюяна от вятъра, а когато престана да трепти, нямаше никакъв блясък, тя вече не беше слънчева светлина, а лунна.

Дженкинс намали ход, обърна се и видя къщата... разпростряла се върху хълма, като спящ младенец, вкопчил се в майката-земя.

Пристипи колебливо, а металическото му туловище проблесна и заискри на лунната светлина, която само до преди един кратък миг беше слънчева.

От речната долина долетя крясък на нощна птица, а от подножието на хълма, в царевичната нива, заскимтя енот.

Дженкинс направи още една крачка, като се молеше къщата да не изчезне, при все че знаеше, че няма да остане, тъй като тя изобщо не беше там. Тъй като това беше пуст хълм, на който никога не бе имало никаква къща. Това беше друг свят, в който не съществуваше никаква къща...

Тя продължаваше да стои — тъмна, безмълвна, без дим от комините, без светлина в прозорците, но с познати очертания, които той не би могъл да събърка.

Дженкинс се движеше бавно, предпазливо, защото се страхуваше, че къщата ще изчезне, страхуваше се, че ще я подплаши и

тя ще изчезне.

Но къщата не мърдаше от мястото си. Ето и други неща. Ето там, зад завоя имаше бряст, а сега стои дъб, както тогава. И вместо зимното слънце свети есенна луна. И вятърът духа от запад, а не от север.

„Нешо се е случило, помисли си Дженкинс. Онова, което назряваше в мен. Онова, което усещах, но не можех да разбера. Нова способност ли се е развита? Или пък ново чувство на края излиза наяве? Или сила, която никога не съм подозирал, че имам. Способност да преминавам от един свят в друг, ако поискам. Способност да се пренасям, където пожелая, по най-краткия път, който криволичещите силови линии и случаят могат да извикат във въображението ми.“

Той закрачи по-смело, а къщата все още стоеше — реална и веществена.

Прекоси обраслия с трева вътрешен двор и се изправи пред вратата.

Неуверено вдигна ръка и хвана дръжката. Тя беше истинска. Никаква илюзия, а реален метал.

Бавно я натисна, вратата се отвори навътре и той пристъпи през прага.

След пет хиляди години Дженкинс се беше завърнал у дома... отново в имението Уебстър.

И така, някога имаше един човек на име Джо. Не уебстър, а човек.

Заштото уебстърт е бил човек. И Кучетата не са били първи.

Хомер лежеше пред огъня — отпусната купчина козина, кокали и мускули, с прострени лапи, положил главата си върху тях. През полуутворените си очи той виждаше огъня и сянката, усещаше как топлината на горящите цепеници достига и разрошва козината му.

В паметта му изплува пясъкът и клекналият робот, и хълмовете с надвисналия над тях товар на годините.

Ендрю беше седнал на пясъка и говореше, а есенното слънце проблясваше по раменете му... разказваше за хората, кучетата и мравките. За нещо, което се е случило, когато Натаниел е бил още жив, а това е било много отдавна, защото Натаниел е бил първото Куче.

Някога живял човек на име Джо... човек-мутант, човек-титан... който преди дванадесет хиляди години се е замислил за мравките. Замислил се е защо са спрели развитието си, защо са достигнали до мъртвия край на съдбата.

Може би гладът, разсъждавал Джо... вечната необходимост да натрупват храна, за да могат да живеят. Може би зимният сън, зимният застой, прекъснатата верига на паметта, започването отначало, като че ли всяка година се раждат наново.

И тогава, каза Ендрю, а голото му теме проблясваше на слънцето, Джо си избрал един мравуняк, самоназначил се за бог, който ще промени съдбата на мравките. Той ги хранил, така че те нямало нужда да се борят с глада. Той покрил техния мравуняк с купол от стъкло и го отоплявал, така че те нямали нужда да спят зимен сън.

И това помогнало. Мравките напреднали. Те си направили талиги и топели метал. Толкова е могло да се узнае, тъй като талигите били на повърхността и от стърчащите от мравуняка комини се разнасял зловонен дим. Какво друго са правили, какво друго са научили там долу, дълбоко в подземните ходове, нямало как да се разбере.

Джо бил луд, беше казал Ендрю. Луд... и все пак вероятно не дотам. Защото един ден той разбил стъкления купол и разровил мравуняка с крак, после се обърнал и си тръгнал, без да се интересува повече какво ще се случи с мравките.

Но мравките не загубили интереса си.

Ръката, която разбила купола, кракът, който разорал мравуняка, тласнали мравките по пътя на величието. Накарали ги да се борят... да се борят, за да запазят завоюваното, да се борят, за да не се затвори отново за тях пътят към величието.

Мравките получили ритник, беше казал Ендрю. Ритник в подходящо направление.

Преди дванадесет хиляди години — разрушен, изпотъкан мравуняк. Днес — могъщо здание, което се разраства с всяка измината година. Здание, което за един век е заело цяла околия и което през следващия ще покрие стотици околии. Здание, което ще се разпростира и ще заеме Земята. Земята, която принадлежеше не на мравките, а на животните.

Здание... думата не беше съвсем точна, въпреки че от самото начало са го нарекли така. Защото здание означава подслон, място, където да се скриеш от бурята и студа. Мравките нямаха нужда от това, тъй като си имаха своите подземни ходове и своите мравуняци.

Защо ще й трябва на мравката да строи сграда за сто години, която да се простира върху една окolia и която още се разраства? Каква ли полза би могла да има една мравка от такова съоръжение?

Хомер зарови муцуна още повече в лапите си и от гърлото му се изтръгна глухо ръмжене.

Нямаше как да се узнае. Защото най-напред трябва да знаеш как мисли една мравка. Трябва да знаеш амбициите и целта ѝ. Трябва да провериш знанията ѝ.

Дванадесет хиляди години познание. Дванадесет хиляди години от началото, което само по себе си е непознаваемо.

Но трябваше да се узнае. Трябваше да съществува начин да се узнае. Защото от година на година Зданието щеше да се разраства. Една миля в диаметър, после шест мили, а после сто. Сто мили, после още сто и след това целия свят.

„Да отстъпим, помисли си Хомер. Да, бихме могли да отстъпим. Можем да заминем за другите светове, които плуват след нас в потока на времето, светове, които вървят по петите си един на друг. Можем да отстъпим Земята на мравките и пак ще се намери място и за нас.

Но това е нашият дом. Тук са се появили Кучетата. Тук сме научили животните да говорят, да мислят и действуват заедно. Тук сме създали Братството на Животните.

Защото няма значение кой е бил първи... уебстърт или кучето. Това място е наш дом. Наш дом, както и дом на уебстърите. Наш дом, както и дом на мравките.

И ние сме длъжни да спрем мравките.

Сигурно съществува способ да ги спрем. Способ да се преговаря с тях, да се изясни какво искат. Да се убедят. Някаква база за преговори. За постигане на някакво споразумение.“

Хомер лежеше неподвижен пред камината и се вслушваше в шепота, който се носеше из къщата, в мекия, приглушен шум от стъпките на разшеталите се роботи, тихия разговор на Кучетата в някаква стая на горния етаж, прашенето на пламъците, обхванали цепеницата.

„Хубав живот, промърмори на себе си Хомер. Хубав живот и ние си мислехме, че сме тези, които са го създали. И ето, Ендрю казва, че не сме ние. Ендрю казва, че не сме прибавили нито йота към оставените ни в наследство изкуство и инженерна мисъл... И че сме загубили доста. Той говори за химията и се опита да обясни, но аз не можах да го разбера. Наука за елементите, каза той, за никакви си там молекули и атоми. И електроника..., но каза, че без да се възползваме от нея, сме извършили такива чудеса, каквито човекът не би могъл да направи с всичките свои знания. Може да изучаваш електрониката милиони години и никога да не се добереш до другите светове, дори да не знаеш за тях..., а ние го достигнахме, направихме онова, което никой уебстър не би могъл да направи.

Защото ние мислим не така, както мисли уебстърт. Не, казва се човек, а не уебстър.

Или пък нашите роботи. Те не са по-добри от онези, които са ни били оставени от човека. Малки изменения тук и там... очевидни изменения, но никакви съществени подобрения.

Кой би могъл никога да предполага, че би могло да има по-съвършен робот?

По-голям кочан царевица, да. Или по-хубаво лешниково дърво. Или див ориз с по-тежки класове. По-добър начин да се приготвя маята, която заменя месото. Но по-съвършен робот... е, ами роботът прави всичко, което бихме могли да искаеме от него да прави. Защо трябва да е по-съвършен?

И все пак... роботите чуват Гласа и заминават да работят на Зданието, да строят онова, което ще ни измести от Земята.

Ние не разбираме. Естествено е, че не можем да разберем. Ако познавахме роботите си по-добре, щяхме да можем да разберем. Като разберем, можехме да направим така, че роботите да не чуват Гласа или пък като го чуят, да не му обръщат внимание.

И това, разбира се, би решило проблема. Ако роботите не работеха, нямаше да има Здание. Защото мравките без помощта на роботите не биха могли да продължат своето Здание.“

По главата на Хомер пробягна бълха и той размърда ухо.

Но може Ендрю да не е прав, каза си той. Ние си имаме своята легенда за появата на Братството на Животните, а дивите роботи си

имат своя легенда за падението на човека. При това положение, кой би могъл да каже коя от двете е вярна.

Но разказът на Ендрю звучи правдоподобно. Имало е Кучета, имало е и роботи и когато човекът се провалил, пътищата им се разделили... при все че сме задържали някои от роботите да ни служат като ръце. Някои роботи останали при нас, но никакви кучета не останали при роботите.

Късна есенна муха излетя от един ъгъл, очарована от светлината на огъня. Тя зажужа около главата на Хомер и се настани на носа му. Хомер свирепо я изгледа, ала тя вдигна крачката си и нагло започна да чисти крилцата си. Хомер замахна с лапата си и тя отлетя.

На вратата се почука.

Хомер чу, вдигна глава и примигна няколко пъти.

— Влез — каза на края той.

Беше роботът Хезикайа.

— Хванали са Арчи — съобщи Хезикайа.

— Арчи?

— Енота Арчи.

— А, да — сети се Хомер. — Онзи, дето избяга.

— Довели са го тук. Искаш ли да го видиш?

— Нека влязат — каза Хомер.

Хезикайа даде знак с пръста си и Арчи влезе бавно през вратата. Цялата му козина беше осеяна с бодли, а опашката му висеше. Зад него вървяха двама роботи-стражи.

— Опита се да открадне царевица — обясни един от пазачите. — Ние го забелязахме, но ни накара доста да потичаме.

Хомер тромаво се изправи и се загледа в Арчи. Арчи отвърна на погледа му.

— Никога нямаше да ме хванат — произнесе той, — ако още имах Руфус. Руфус беше моят робот и той щеше да ме предупреди.

— А къде е Руфус сега?

— Приズова го Гласът — отвърна Арчи, — остави ме днес и замина за Зданието.

— Кажи ми — настоя Хомер, — слуши ли се нещо на Руфус, преди да тръгне? Нещо необикновено? Извън обичайното?

— Нищо — отвърна му Арчи — освен това, че падна в един мравуняк. Той беше непохватен робот. Постоянно се препъваше този

зяпльо... препъваше се, омотаваше се. Не беше координиран както трябва. Беше му се отвинтила някоя гайка.

Нещо черно и мъничко скочи от носа на Арчи и побягна по пода. С мълниеносно движение на лапата си Арчи го хвана.

— По-добре стой настрана от него — предупреди Хезикайа Хомер. — От него направо се сипят бълхи.

— Това не е бълха — изпухтя от гняв Арчи. — Това е нещо друго. Хванах го днес следобед. То цъка и изглежда като мравка, но не е мравка.

Цъкащата твар се промуши между пръстите на Арчи и тупна на земята. Приземи се на нозете си и отново побягна. Арчи поsegна да я удари, но тя описа зигзаг и остана извън обсега на лапата му. После като светкавица достигна Хезикайа и се устреми нагоре по крака му.

Хомер скочи на крака, осенен от внезапна догадка.

— Бързо! — изкрешя той. — Хвани я! Не ѝ позволявай...

Но мъничката твар изчезна.

Хомер бавно седна отново. Гласът му беше тих сега, тих и почти мъртвешки.

— Стража — произнесе той, — заведете Хезикайа в затвора. — Не го оставяйте нито за миг сам, не му позволявайте да се измъкне. Докладвайте ми за всичко, което той прави.

Хезикайа се стъписа.

— Но аз не съм направил нищо.

— Не — потвърди Хомер. — Не, още не си направил. Но ще направиш. Ще чуеш Гласа и ще се опиташ да ни изоставиш заради Зданието. Преди да те оставим да заминеш, ще открием какво е това, което те е накарало да го направиш. Какво е то и как работи.

Хомер се обърна и оголи зъби в кучешка усмивка.

— А сега, Арчи...

Но Арчи го нямаше в стаята.

Имаше отворен прозорец. И ни следа от Арчи.

Хомер се размърда върху сламата, не му се искаше да се събуди, от гърлото му се изтръгна ръмжене.

„Остарявам, помисли си той. Прекалено много години тегнат над мен, както тегнат и върху хълмовете. Беше време, когато скачах от

леглото при първия шум зад вратата, скачах на крака, а от козината ми стърчеше слама и лаех като луд, за да уведомя роботите.“

Отново се почука и Хомер с клатушкане се изправи на крака.

— Влез — извика той. — Докога ще бълскаш?

Вратата се отвори и Хомер видя робот, но по-голям от всички други, които някога бе виждал. Блестящ робот, огромен и массивен, с лъснато туловище, което светеше в тъмното, както светят въглените в огъня. А върху раменете на робота седеше енотът Арчи.

— Аз съм Дженкинс — каза роботът. — Тази нощ се върнах.

Хомер преглътна с усилие и бавно седна.

— Дженкинс — промълви той. — Има предания... легенди... от много отдавна.

— Само легенди ли? — попита Дженкинс.

— Това е всичко — отвърна Хомер. — Легенда за един робот, който се грижел за нас. При все това този следобед Ендрю говори за Дженкинс като за някой, когото е познавал. Има и един разказ за това, как кучетата са ви подарили туловище за седемхилядния ви рожден ден и то било чудесно туловище, което...

Дъхът му секна, защото туловището на робота, застанал пред него с енота, настанил се върху рамото му... това туловище не можеше да бъде друго освен подаръка за рождения ден.

— А имението Уебстър? — попита Дженкинс. — Все още ли се грижите за имението Уебстър?

— Да, все още се грижим за него — отвърна Хомер. — Запазили сме го такова, каквото е било. Това е нещо, което сме длъжни да правим.

— А уебстърите?

— Няма никакви уебстъри.

Дженкинс кимна. Неговото чувствително туловище беше му подсказало, че няма никакви уебстъри. Нямаше никакви вибрации на уебстъри. Нямаше никаква мисъл за уебстъри в умовете на животните, до които се беше докосвал.

И така трябваше да бъде.

Той бавно прекоси стаята, с меки стъпки на котка, въпреки могъщата си тежест и Хомер усети как се движи, усети дружелюбието и добротата на металното същество, надеждната защита на могъщата сила в него.

Дженкинс седна до него.

— Вие сте в беда — промълви той.

Хомер се загледа в него.

— Мравките — продължи Джленкинс. — Арчи ми каза. Каза, че сте обезпокоявани от мравките.

— Аз отидох в дома Уебстър да се скрия — обясни Арчи. — Страхувах се, че пак ще ме настигнете, и си помислих, че домът Уебстър...

— Мълчи, Арчи — прекъсна го Джленкинс. — Ти нищо не разбиращ. Ти ми каза, че не разбиращ. Ти само каза, че Кучетата си имат неприятности с мравките.

Той погледна Хомер.

— Предполагам, че са мравките на Джо — отбеляза той.

— Значи, ти знаеш за Джо — промълви Хомер. — Значи, е имало човек на име Джо?

— Да — засмя се Джленкинс. — Смутител някакъв, но и приятен понякога. Дяволът се беше вселил в него.

— Те строят — каза Хомер. — Те карат роботите да строят за тях и издигат една сграда.

— Естествено, дори мравките имат право да строят.

— Но те строят прекалено бързо. Те ще ни прогонят от Земята. Още около хиляда години и те ще покрият цялата Земя, ако продължат да строят с досегашната скорост.

— А вие нямате къде да отидете? Това е, което ви тревожи.

— Не, има място, където да отидем. Много места. Всички други светове. Светът на коблитата.

Дженкинс кимна мрачно.

— Аз бях в един от световете на коблитата. Първият свят след този. Преди пет хиляди години заведох няколко уебстъри там. Едва тази вечер се върнах. И зная как се чувствувате. Никой друг свят не е роден дом. Аз жадувах за Земята през всичките тези пет хиляди години. Върнах се в дома Уебстър и намерих там Арчи. Той ми каза за мравките и аз дойдох тук. Надявам се, че нямаш нищо против.

— Радвам се, че дойде — каза меко Хомер.

— Тези мравки — продължи Джленкинс, — предполагам, че искате да ги спрете?

Хомер кимна с глава.

— Има един способ — каза Дженкинс. — Знам, че има способ. Уебстърите имаха способ, ако правилно си спомням. Но беше толкова отдавна. Той е прост способ, знам. Много прост.

Той вдигна ръцете си и поглади напред-назад брадата си.

— Защо правиш това? — попита Арчи.

— А?

— Гладиш си лицето по този начин. Защо го правиш?

Дженкинс отпусна ръката си.

— Просто навик, Арчи. Уебстъров маниер. Те мислеха така. Взел съм го от тях.

— Помага ли ти да мислиш?

— Ами, може би — да. Може би — не. Изглежда, че е помогало на уебстърите. Е, добре, какво би направил един уебстър в случай като този? Уебстърите биха могли да ни помогнат. Знам, че биха могли...

— Онези уебстъри от света на коблитата — предположи Хомер.

Дженкинс поклати глава.

— Там няма никакви уебстъри.

— Но ти каза, че си завел някои там.

— Да, но те не са там сега. Аз бях сам в света на коблитата почти четири хиляди години.

— Тогава никъде няма уебстъри. Останалите заминали за Юпитер. Ендрю ми каза това. Дженкинс, къде е Юпитер?

— Не, има — възрази Дженкинс. — Има останали уебстъри, искам да кажа. Във всеки случай имаше. Няколко останали в Женева.

— Няма да бъде лесно — предупреди го Хомер. — Дори и за уебстър. Тези мравки са умни. Каза ли ти Арчи за бълхата, която намерил?

— Тя не беше никаква бълха — обади се Арчи.

— Да, каза ми — отвърна Дженкинс. — Каза, че се покатерила по Хезикайа.

— Не „по“ — поправи го Хомер, — „в“ е правилният предлог. Не беше бълха... беше робот, мъничък робот. Той проби дупка в главата на Хезикайа и проникна в мозъка му. След себе си запечата дупката.

— А какво прави Хезикайа сега?

— Нищо — отвърна Хомер, — но ние със сигурност знаем какво ще направи, когато мравката-робот измени настройката. Гласът ще го позове. Ще го позове и той ще отиде да работи на Зданието.

Дженкинс кимна.

— Поемат командуването в свои ръце — отбеляза той. — Те самите не могат да свършат такава работа, така че придобиват контрол над онези, които могат.

Той отново вдигна ръка и поглади брадата си.

— Чудя се дали Джо е знаел — промърмори той, — чудя се дали е знаел, когато се е смятал за бог на мравките...

Но това беше смешно. Джо никога не е могъл да знае. Дори един мутант като Джо не би могъл да погледне дванадесет хиляди години напред.

„Толкова отдавна, помисли си Джленкинс. Толкова много неща се бяха случили. Брус Уебстър току-що беше започнал експериментите с кучетата, току-що беше започнал да осъществява своята мечта за говорещите мислещи кучета, които ще вървят по пътя на съдбата лапа за ръка с Човека... без да знае тогава, че Човекът само след няколко века ще се разпръсне в четирите посоки на вечността и ще остави Земята на робота и кучето. Без да знае тогава, че дори името на Човека ще бъде покрито от праха на годините, че цялото племе ще се нарича по името на един единствен род.

И все пак, помисли си Джленкинс, ако трябваше да бъде някой род, то непременно трябваше да бъде Уебстър. Спомням си ги, като че ли беше вчера. В онези дни аз мислех за себе си като за един Уебстър.

Бог е свидетел, че се опитах да бъда Уебстър. Направих най-доброто, което можах. Аз останах при кучетата на Уебстър, когато човешкият род си замина, и на края аз отведох последните представители на това племе от лудетини в друг свят, за да разчистя пътя за Кучетата... за да могат Кучетата да организират Земята по начина, който бяха замислили.

А сега дори тези последни представители изчезнали... на някое място, някъде... бих искал да знам къде. Намерили убежище в някое от чудесата на човешката мисъл. А хората на Юпитер не са дори хора, а нещо друго.

И Женева е затворена... изолирана от света.

При все че не може да бъде толкова далеч или така надеждно изолирана, както света, от който идвам. Само ако можех да разбера как се завърнах от изгнанието в света на коблитата обратно в имението

Уебстър... тогава вероятно по един или друг начин бих могъл да достигна Женева.

Ново свойство, каза си той. Нова способност. Нещо, което е назрявало в мен, без аз да подозирам това. Нещо, което всеки човек и всеки робот... и може би всяко куче... би могло да има, ако само знаеше начина.

А може и моето туловище да го е направило възможно... това туловище, което Кучетата ми подариха за седемхилядния ми рожден ден. То притежава повече, отколкото което и да е друго тяло от плът и кръв. Туловище, което може да узнае какво мисли една мечка или какво мечтае една лисица, което може да усети щастливите мисли на малките мишлести, препускащи из тревата.

Изпълнение на желанията... Възможно е. Реализация на странните, нелогични копнежи по неща, които рядко се случват и често са несъществими. Но които са възможни, ако поискаш, ако развиеш или присадиш в себе си новата способност, която насочва ума и тялото ти към изпълнение на желанието.

Аз се разхождах по хълма всеки ден, спомни си той. Разхождах се там, тъй като не можех да стоя далеч, тъй като копнежът беше толкова силен, стараех се да не се заглеждам много, защото имаше различия, които не желаех да виждам. Разхождах се там милиони пъти, необходими са били милиони пъти, преди силата вътре в мен да стане достатъчно могъща, за да ме върне обратно.

Защото бях в капан. Думата, мисълта, формулата, пренесли ме в света на коблитата, се оказаха само билет за отиване и ако можеше да ме заведе там, тя не можеше да ме върне обратно. Но имаше друг начин, начин, който аз не знаех. Който дори сега не знам.“

— Ти каза, че имало способ — подкани го Хомер.

— Способ?

— Да, способ да се спрат мравките.

Дженкинс кимна.

— Ще го открия. Отивам в Женева.

Джон Уебстър се събуди.

„Това е странно, помисли си той, защото аз казах — вечно.

Трябваше да спя вечно, а вечността няма край.“

Всичко друго тънеше в сивата мъгла на сънната забрава, но тази мисъл се отпечата ясно в съзнанието му. Вечност, ала това не беше вечност.

Една дума чукаше в мозъка му, подобно на глухо почукване по врата, която се намира много, много далеч.

Той лежеше и слушаше чукането, а думата се превърна в две думи... думите бяха неговото име...

— Джон Уебстър. Джон Уебстър — отново и отново, отново и отново. Две думи, които отекваха в неговото съзнание.

— Джон Уебстър. Джон Уебстър...

— Да — отвърна мозъкът му, а думите спряха и не се чуха отново.

Тишина... и разсейващата се мъгла на забравата. Едва-едва се завръщаха спомените. Капка по капка.

Имаше град и неговото име беше Женева.

В града живееха хора... но хора — без идеали.

Кучетата живееха извън града... по целия свят извън града. Кучетата имаха идеали и мечти.

Сара изкачи хълма, за да приеме за векове Съня.

И аз... аз, помисли си Джон Уебстър, изкачих хълма и помолих за вечността... Това не е вечност.

— Аз съм Дженкинс, Джон Уебстър.

— Да, Дженкинс — каза Джон Уебстър, но той не го произнесе — не с устни, език или гърло, защото чувствуващия потока, който притиска тялото му вътре във ваната, потока, който го хранеше и предпазваше от обезводняване. Течност, запечатала устните, очите и ушите му.

— Да, Дженкинс — повтори мислено Уебстър. — Аз те помня. Сега си спомням. Ти беше с рода ни от самото начало. Ти ни помогна да научим кучетата, ти остана с тях, когато рода вече го нямаше.

— Аз все още съм с тях — отбеляза Дженкинс.

— Аз потърсих вечността — продължи Уебстър. — Изолирах града и потърсих вечността.

— Ние често се чудехме — каза му Дженкинс — защо изолирахте града.

— Кучетата... — отвърна мозъкът на Уебстър. — Кучетата трябваше да имат своя шанс. Човекът щеше да го провали.

— Кучетата се справят добре — съобщи Дженкинс.
— А сега градът отворен ли е?
— Не, градът все още е изолиран.
— Но ти си тук...
— Да, но аз съм единственият, който знае начина. И други няма да има. Във всеки случай дълго няма да има.

— Времето... — произнесе Уебстър — забравил съм за времето. Колко време мина, Дженкинс?

— Откакто изолирахте града ли? Около десет хиляди години.
— Има ли други?
— Да, но те спят.
— А роботите? Роботите все още ли бдят?
— Роботите все още бдят.

Уебстър лежеше тихо и в мозъка му настъпи покой. Градът беше все така изолиран и последните хора спяха. Кучетата се справяха добре, а роботите бдяха.

— Не трябваше да ме събуждаш — промълви той. — Трябваше да ме оставиш да спя.

— Има едно нещо, което трябва да науча. Някога го знаех, но сега съм го забравил, а то е много просто. Просто и все пак ужасно важно.

Уебстър мислено се засмя.

— Какво е то, Дженкинс?

— Отнася се до мравките — отвърна Дженкинс. — Мравките създаваха неприятности на хората. Как постъпвахте с тях?

— Ами отравяхме ги — отвърна Уебстър.

Дженкинс ахна.

— Отравяхте ги?!

— Да — потвърди Уебстър. — Много просто нещо. Използвахме един сироп — сладък, за да ги привлече. В него слагахме отрова, смъртоносна за мравките. Но не слагахме достатъчно, за да ги отровим веднага. Бавна отрова, разбиращ ли, за да имат време да я отнесат до мравуняка. По този начин убивахме много вместо две-три.

В главата на Уебстър забръмча тишината... никаква мисъл, никаква дума.

— Дженкинс — каза той. — Дженкинс, ти...

— Да, Джон Уебстър, тук съм.

- Това ли е всичко, което искаш?
- Това е всичко, което искам.
- Мога ли да заспя отново?
- Да, Джон Уебстър. Заспете отново.

Дженкинс стоеше на хълма и усещаше първото сурво дихание на зимата. Под него склонът, спускащ се към реката, беше като гравиран в черно и сиво от оголелите скелети на дърветата.

На североизток се издигаше призрачният силует, зловещото предзнаменование, наречено Здание. Непрестанно разрастващо се, родило се в умовете на мравките, с каква цел строено и към какъв край, никое живо същество, освен мравките, не би могло дори да си представи.

Но съществуващ способ да се справят с мравките.

Способът на хората.

Способът, който Джон Уебстър му беше казал след десет хиляди годишен сън. Прост и надежден, брутalen, но ефикасен. Вземаш някакъв сироп — сладък, за да се хареса на мравките, и слагаш малко отрова в него... бавна отрова, за да не заработи твърде бързо.

Простиат способ — отрова, каза си Дженкинс. Най-простиат способ.

Само че беше нужна химия, а Кучетата не познаваха химията.

Само че беше нужно да се убива, а убийствата бяха прекратени.

Не убиват дори бълхите, а те не дават покой на Кучетата. Нито дори мравките... а мравките заплашват да лишат животните от света, който наричаха своя родина.

От пет хиляди години, ако не и повече, не е имало никакво убийство. Мисълта за убийство е била заличена от умовете на всичко живо.

„И така е по-добре, каза си Дженкинс. По-добре е да загубиш един свят, отколкото да се върнеш към убийството.“

Той бавно се обърна и заслиза надолу по хълма.

„Хомер ще бъде разочарован, каза си той.“

Безкрайно разочарован ще бъде, когато разбере, че уебстърите не са имали никакъв способ за борба с мравките...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.